

24. Vitimor Dizdarević – Cook Admirális

Lim – Drina

Emléktúra

2023 április 28. – május 05.

Lejegyezte: Szeberényi Gábor

Fotók: A szerző, valamint: Getty Images(1)
Romhányi László – Romi (2;33)
Rácz Miklós – Miki (12;15;16;17;21;23;37)
Ismeretlen túratárs (13;14;20;30)

Úton a Drina felé

A vad Balkán. Természetjárók, és természettudósok paradicsoma. Buja zöld hegyek, magasba törő sziklacsúcsok, száguldó folyók és patakok, erdők ölelésében megbúvó tavak. Úgy érezzük érintetlenek és csak arra várnak, hogy felfedezzük őket. A Balkán félszigeten általában csak átutazunk, hogy elérjük valamelyik tengerpartot. A belső vidékeken nem jellemző a turista áradat, nincsenek felkapott célpontok. Az idegenforgalomra nem építenek az itt lakók. Ettől oly egyszerűen természetes minden, amivel találkozhat az utazó, ha sikerül elmerülnie a dél-szláv kultúrába. Néhol kényelmetlennek érezzük, hisz máshoz vagyunk szokva, ha nyaralni indulunk. Amikor sikerül kilépnünk a komfortzónánkból, és csak a minket körülvevő természetre koncentrálunk, akkor olyan csodában lehet részünk, amiért mások a világ végéig elutaznak. Ma már rengeteg fénykép, videó fellelhető az interneten e gyönyörű

1. Kép: Drina madártávlatból

vidékről, amiket nézve csak álmodozunk, de nem tesszük meg azt a pár száz kilométert, hogy az álom valósággá váljon. Előítéleteink vannak, de nem tudjuk megmagyarázni, hogy miért. A szomszéd Spanyolban volt, tavaly Balin - úgy érezzük, ha mindenki oda tart, nekünk is az a biztonságosabb.

Így hát ülünk tovább a számítógép felett és nézegetjük a fényképeket. Az első valamire való cselekedet, hogy már beszélünk róla: - milyen jó lenne ide elmenni. Amilyen egyszerű a következő lépés, olyan távol van sokaknak az elindulás. A képeken feltűnik egy sziklakanyonban kanyargó folyó. Gyönyörű fotók. Vízen járó lelkem már oda is képzeletben hajónkat, ahogy eltöpreng a grandiózus hegyek között megbúvó vízen. Aztán jövőre is még ezt a képet nézegetem, mígnem végre megszületik a döntés.

A folyó Montenegróban a Tara és a Piva összefolyásából keletkezik, és 346 kilométeres utat tesz meg, mire beleolvad a Szávába. 180 kilométeren keresztül természetes határt képez Bosznia és Szerbia között. Java részt mi is ezt a szakaszt szeretnénk megevezni. A neve: **DRINA** Mire a vágyból túra lett, jó sok fénykép és videó lepergett a számítógép monitoron. Az idő viszont megérlelte az elhatározást, és egyszer csak nem volt több kifogás, minden adott lett az induláshoz. Mikivel, feleségem sógorával vágunk bele a kalandba. Megkönnyítette a tervezést, hogy a szerb TID (Tour International Danubien) evezősök egyesülete, ím már 24 esztendeje szervez ide regattát. Úgy döntöttünk, hogy hozzájuk csatlakozunk, hisz vezetőjüket Dejánt már mindketten jól ismertük a dunai evezésekről. Ő intézet minden papírt és engedélyt, és a sátraknak is biztosan lesz helye esténként. Azért be kell látni, hogy a balkáni viszonyok között ebben tényleg nem lett volna gyakorlatunk, s így csak a felkészülésre kell koncentrálnunk. Hamar kiderül, hogy egy kis plusz pénzért szárazföldi kíséretünk is lesz, a csomagjainkat mégis úgy állítjuk össze, hogy azok beleférjenek kajakjainkba, minden eshetőségre felkészülve. A túrára való regisztráció után, már minden nap jut egy kis idő a készülődésre, az eltervezett felszerelés szűkítésére - vagy éppen bővítésére.

Indulásunk előtt 1 héttel kaptuk a levelet Szerbiából, hogy egy kedves ismerősünk Mohácsról csatlakozik csapatunkhoz, hogy 9 személyes kisbuszával részt vegyen a szárazföldi támogatásban. Ezzel ki is bővítettük a tervezett időkeretet, mert 1 nappal előbb, már péntek délelőtt megjelenünk Romhányi Laciék mohácsi terciájánál, hogy hajóinkat és málháinkat átpakoljuk hozzájuk. Négyen indulunk hát útnak Magyarországról. Romi és felesége Kati, és mi. Velünk jött még Betti, a fehér puli, akit gazdáik most sem hagynak egyedül a dunaparti birtokon.

2. Kép: Zomborban, útnan Belgrád felé

A horvát-szerb határon máris szükségünk van a Deján által küldött hivatalos iratra, mert igen csak érdekelte a szerb határőröket, hogy hova visszük hajóinkat. Mind Szerbiában, mind Boszniában utaznak ezekre a sporteszközökre, nem tudni miért. A román sporttársakat nem is engedik belépni az utánfutón szállított kajakokkal. Dejánnak távolról kell elővenni minden kapcsolatát, hogy ezt a problémát feloldja. Hozzá érkezünk Belgrád külvárosába, Beli Potok-ba, annak is egy eldugott zsákutcájába, aminek végében lakik túránk fő szervezője.

Nem állítunk sátrat, mert Deján felajánlja, hogy aludjunk meg szerény hajlékában, így egyszerűbb lesz a reggeli indulás. A kis lak a kert végében áll a szülői ház mögött. Nem hivalkodik. Egy szerény kis menedék, ami minden apró részletében arra emlékeztet, hogy itt olyan ember él, akinek igazi közege a természet, és hitvallása, hogy mindezt megszerettesse másokkal is.

Ide felé a Zombori piacon betértünk egy büfébe, ahol cevapot és pleskavicát fogyasztottunk, így a megmaradt útravaló szendvicseinkből költjük el vacsoránkat. Ezzel pedig jól el vagyunk látva feleségem jóvoltából. Már előző este zsírjába, hagymásan sütötte le a húst, majd indulásunk reggelén, amíg én a péknél jártam, már el is készítette az első tepsi pogácsát, amit hamarosan egy újabb követett. Ez a kis csomag, még napokig táplálta csapatunkat. Mikivel még egy kis esti sétát teszünk a közeli kis boltig, hogy az esti beszélgetéshez mi is hozzájáruljunk némi itallal. Velünk hozott borainkat mindketten odaajándékozzuk vendéglátónknak. A közös poharazgatás közben megvitatjuk a világ nagy dolgait, Deján pálinkájával koccintva az örömteli találkozásra.

A reggeli ébredés nem a legjobb idővel fogad. Egy rejtett zugban viszont megtalálom a fürdőszobát, ami láthatólag nem igazán van használva. A kádat kicsit megtisztítva, tökéletes egy reggeli fürdésre, amitől fel is ébredek. Akkor még nem tudom, milyen hálával fogok gondolni erre a melegvizes élményre az elkövetkezendő napokban. Már az első reggel ízelítőt kapunk abból, hogy itt a Balkánon nem igazán a terv szerint működnek a dolgok. Most derült ki, hogy a Bolgárok nem tudnak belépni az országba, egy erdélyi családapával pedig a kislányát nem engedik szerb földre lépni. Deján fülén folyamatosan telefon, nem is zavarjuk őt felesleges kérdéseinkkel. Egyszer csak elhangzik az indulásra felszólító jelszó, bár előtte még Romi Tranzitját egy terepjárónak kell kirángatnia a marasztaló sárból. Az utánfutót felvéve egy sportpályára érkezünk, ahol a másik szállító eszközzel egy 20 személyes busz vár minket, valamint néhány bolgár, horvát, szerb, német, osztrák és egy Észak Ír sporttárs a hajóikkal, és csomagokkal együtt. Ez volt a belgrádi találkozó. Délelőtt 11-kor sikerül útra kelnie a kompániának, hogy estig elérje boszniai úticélját. A szerb autópálya és a határőrség gondoskodott róla, hogy utunk hosszú és kimerítő legyen.

Boszniába kicsit már egyszerűbb belépünk, bár a határon itt is ki kell várunk a sorunkat. Nagy az öröm, amikor elérjük Višegradot, és először pillantjuk meg a Drinát. Táborhelyünket, a helyi sportpályát úgy tudjuk megközelíteni, hogy a belváros szűkös útjain kanyargunk dombra fel, dombra le, majd este 1/2 8-kor a Rzvav folyó partján találjuk meg

szálláshelyünket. Jó néhány sátor áll már - azoké, akik egyénileg érkeztek. Gyors kipakolás, sátorverés és vacsora az esti program. Mikivel még besétálunk a városba egy boltot keresni. A lengyelek sötétben érkeznek meg, lelkesedésük és vidámságuk mégsem hagy alább. A hegyek között egyre hidegebb a levegő. Egymás után vesszük fel ruháinkat, így viszonylag gyorsan bújunk a hálósák melegébe. De öltözhetünk akárhogyan, a 8 fok komfortos hálósák nem igazán akar működni. Ebből azt feltételeztem, hogy valahol fagypont körül lehet a hőmérséklet. Reggel kiderül, hogy a többiek is vacogtak az éjszaka.

3. Kép: Tábor Višegradnál

4. Kép: Reggel Višegradon

A Lim

Reggel 6-kor a sátorból kibújva saját leheletemben gyönyörködhetek, no meg a ködbe burkolódzó hegyek látványában. A Rza folyó a mederben lévő sziklákon megtörő víztől, a szomszédos hegyoldal a reggelt jelző kakasoktól hangos. A tábor még csendes, és ez az idill feledteti a hideg éjszakát. A kempingfőzőn elkészült forró tea pedig teljesen rendbe rakja a szervezetemet. Közben Miki is előbújik a sátor melegéből, akinek szintén jót tesz a lélekmelegítő ital. A sült húsnak ebben a hidegben nem lett semmi baja, így a reggeli ismét ebből a finomságból készül.

Eljött az idő, hogy végre vízre szálljunk. Ezen a napon nem kell sátrat bontanunk, mert a **LIM** folyó alsó szakaszának megevezése a terv, Višegrad-i érkezéssel. Deján határozottságának hála, időben elindulunk Setihovo irányába, a még mindig utánfutón lévő hajókkal. Kezdetben a Drina mentén tartunk felfelé, alagútról alagútra haladva. Az egyik ilyen sziklába vajt átjárón kijőve, látjuk, hogy alattunk a folyó teljes szélességében, és több száz méter hosszan a felgyülemlött szemét képez akadályt, amit hálóval lokalizáltak. Ekkor még nem tudtuk, hogy mit jelent ez számunkra, később viszont kiderül, hogy aznapi evezésünket jelentősen befolyásolja. A Drina bal partjáról, éppen a Lim befolyása előtt kelünk át egy hídon, hogy onnantól kezdve annak jobb partján haladjunk. A magasból letekintve eláll a lélegzetünk, amikor előbukkan a sziklafalak közé beszoruló türkiz zöld folyó. Néhol oly keskeny réseken kanyarog, hogy azon gondolkodunk, hogy férünk át a szűkületen. Persze innen fentről ez becsapós, mert még így is jó pár kajak szélességű.

3. Kép: A LIM kanyonja

Ez a 220 km hosszú folyó Montenegróban a Maglić hegynél ered, és Višegrad felett 10 km-re ömlik a Drinába. Nem túl hosszú útján érinti még Albániát, Szerbiát és Boszniát. Neve feltehetően a római hódítok óta jól meg tanult latin "Limes" szóból ered, ami határt jelent. Két fő mellékfolyója, az Uvac és a Mileševska Szerbiában érkezik a Limbe. Mivel nem hajózható, így nyugodt evezésre számítunk.

6. Kép: indulásra készen (Miki és a szerző)

A torkolat felett 15 km-el találunk beszálló helyet. Több, mint két nap után kajakjaink lekerülnek a tranzit tetejéről. Már nagyon vártuk ezt a pillanatot, így hajóink gyorsan menetkészek. Mindezt ragyogó napsütésben tesszük, ami külön jó hír átfázott testünknek. A vízreszálló helyen nincsen tolongás. Nehéz leírni azt az érzést, amikor több száz kilométer autózás után

vizet érzünk magunk alatt. Ráadásul egy csendes, nyugodt vizet. A lélek megnyugszik, a tiszta hegyi levegő átjárja tüdőt, a madáracsicsérgés ellazítja bennünket. Minden olyan csodás, hogy nem akaródzik a lapátot belemeríteni a vízbe, megtörni ezt a harmóniát. Ennek megfelelően lassan indulunk, majd hirtelen felhők takarják el a napot, és azzal a lendülettel az eső is elered.

Pillanatok alatt hideg lesz, így máris kikötési lehetőséget keresünk. Ezt egy iszapos placcon találjuk meg, de nincs mit tenni. Kiszállunk a hajókból, meleg ruha, dzseki, és hullámkötény kerül ránk, a lábunkra pedig jókora adag iszap, amit nem tudunk

7. Kép: Mit tegyünk, ha esik? Miki beöltözve

teljesen lemosni, így az a hajó belsejében utazik velünk tovább. Innentől kezdve már komfortos minden. A vízen apró örvényeket keltő esőcseppek még drámaibbá és magasztosabbá teszik a látványt, amit igyekszünk magunkba fogadni. Alig beszélgetünk, szép lassan beleolvadunk a környezetbe. Egy kis öbölbe bevezve gyönyörű vízesés alá érkezünk, mely a köveken lezúdulva mély morajlással hal el a folyóban. Nem sokkal odébb egy 3-4 méter

4. Kép: Vizesesés egy öböl mélyén

magas, szabálytalan háromszögletű szikla nő ki a mederből, rajta az élet első jelei zöldülnek. A folyó hamarosan kitágul, olyan, mintha útelágazáshoz érkeznénk. Nehéz is eldönteni, hogy merre halad a sodor, és melyik egy mélyen benyúló öböl. Mivel szabad szemmel ez nem megállapítható, így szerb sporttársaink segítenek eligazodni. A következő pillanatban viszont

5. Kép: Magányos szikla a LIM medrében

újából szűkül a meder. Két szikla képez természetes kaput a kanyon bejáratához. Továbbra se gyors az evezés, minden pillanatot szeretnénk megélni. Lélekvesztőink elvesznek a hatalmas mészkőfalak között.

10. Kép: A sziklák közé szorult LIM

Ilyen fenséges keretek között érünk ki a Drinára. Feltűnik a híd, amin reggel átkeltünk, alatta kell áthaladunk, hogy elérjük a Višegradot. Kicsit megzavarodunk, amikor azt látjuk, hogy mindenki felfelé kezd evezni. Egy halász megerősíti, hogy tényleg arra van a város, ahol mi gondoljuk. Rossz érzésem nem hagy nyugodni, ezért felhívom Romhányi Lacit. Kiderül, hogy a reggel látott szeméthalmon nem lehet áthaladni, így a mai nap végcélja megváltozott, és 4-5 km. felfelé evezés vár még ránk. A nem várt fejlemények hatására ezt a távot sportosan tesszük meg, majd a „Ljetna Bašta Jazz” vendéglátó egység stégén emeljük ki hajóinkat.

11. Kép: A Ljetna Bašta Jazz kikötő

Visszaérve a táborba, még sikerül megfürödnünk, majd a hajókat takarítom ki. Vacsora után a magyar lobogót is felszerelem kajakomra, ami közben sikerül a bicskámat a kezembe állítani. Aznap éjszakára szigetelőszalaggal ragasztok egy papírsebkendőt a tenyeremre. Éjjel már nem fázom, az idő kicsit elfogadhatóbb lett.

6. Kép: Drina a Višegrad-i hídról

Višegrad - Stari Brod

Ezen a reggelen nem kell rohannunk, mert a Boszniából való kiléptetés csak délelőtt 11-re lett szervezve. Bár ezt a napot még az országon belül töltjük, de máshol már nincs mód az iratok ellenőrzésére. A starhely a városka nevezetességének, a Szokoli Mehmed Pasa hídjának a lábánál van. Ahhoz, hogy ezt elérjük, az egész óvároson át kellett húznunk a hajóinkat. Az ikonikus hidat névadója, Szokoli Mehmed budai Pasa építtette 1571-1577 között, akit a környékről, Sokolović faluból hurcoltak el Törökországba gyerekadóként. Ezért, amikor a Pasa megvagyonosodott, itt épített hidat az Isztambul - Sarajevó útvonal részeként. A híd lábánál egy karavánszerájt is működtetett, halála után azonban ez elhagyatottá vált, és lassan az enyészeté lett.

7. Kép: Mehmed Pasa híd -Višegrad

A település 1454-ben került az Oszmán birodalom fennhatósága alá, egészen a 1878-as berlini kongresszusig, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia jogot kapott Bosznia-Hercegovina 30 évre történő katonai megszállására.

Ezen évszázadok történelmi viharjait, a város életét, Ivo Andrić "Híd a Drinán" című regényéből ismerhetjük meg. Az író ezért a művért irodalmi Nobel-díjat kapott.

Višegrad városának legkülönlegesebb része „a szerb nacionalizmus Disneylandjeként” emlegetett Andrićgrad, más néven Kamengrad, mely 2011–2014 között épült Emir Kusturica rendező ötlete alapján, Ivo Andrić

8. Kép: Szófa kapu a híd közepén

9. Kép: Andrićgrad

emlékére. A városrész az oszmán, a bizánci és a reneszánsz építészeti stílusok keveréke és lényegében a regényben leírt várost mintázza. A városrész, a Drina és Rzav által közrefogott földnyelv végén található, ahol vár ránk a vámvizsgálat is, ami csak annyiból áll, hogy ránéznek a személyi igazolványunkra, és intenek, hogy mehetünk. Akinek útlevele volt, az egy pecséttel is gazdagabb lett.

A híd, ahonnan indulunk 11 lyukú, és 180 méter hosszan szeli át a folyót. Számos legenda fűződik hozzá, melyeket szintén Andrić művéből ismerhetünk meg. A híd közepén áll a szófa-kapu, ahol a híd egy kicsit szélesebb. A regény alapján itt mindig történt valami, mondhatni minden fontos itt játszódott Višegrad életében. Ivo Andrić csak 1914-ig mesél a hídról, így az első és második világháború pusztításairól a modern tankönyvekből

10. Kép: Indulásra várva a híres híd előtt

tájékozódhatunk. Szerencsére mindkét alkalommal sikerült felújítani, és a híd 2007-től a világörökség része.

Gyönyörű látvány a hídlábnál felsorakozott sok színes kajak, a helyi TV is megörökíti.

17. Kép: A lengyel kompánia hajói

Ragyogó napsütésben, az elsők között szállunk vízre. A folyóról megint más arcát mutatja a kisváros, újabb fotó témákat szolgáltatva. A víz sebesen visz minket, egyelőre ipartelepek majd ártéri erdők között. Távolról viszont feltűnnek már a hegyek, mi is arra tartunk. Itt találkozunk az egyetlen kirándulójával, ami Perućac és Višegrad között szállítja a kirándulókat.

18. Kép: Mint a Yukon

Kölcsönös integetéssel üdvözljük egymást, a hajóról még kurjongatnak is. A folyó később belassul, egy bal kanyart vesz, és tiszteletet parancsoló sziklák közé szorul. Minden elcsendesedik, így a vízhang akadálytalanul tör utat magának. A hely szelleme arra ösztökél minket, hogy lapátjainkat letéve, lassú csorgással adjuk át magunkat a természet ölelésének, csak madarak énekét hallgatva.

A folyó hamarosan kisebb tóvá szélesedik, melynek bal partján tragikus eseménynek állítottak emléket. A vízben elhelyezett szobrok, melyek menekülő szerb anyákat ábrázolnak, karjukban a gyermekeikkel, az 1942 tavaszán történetekre emlékeztetnek. Sokáig titkolták, hogy ezen a helyen 6000 szerbet

öltek meg a fasiszták. A II. világháború során szerb civilek menekültek anyaországuk irányába usztasa fasisztákkal a hátukban. A Višegradi hidat viszont az olasz náci erők tartották blokád alatt, így ott átkelni nem lehetett. A terv az volt, hogy majd tutajokkal kelnek át a folyón Stari Brod környékén. Itt vártak rájuk az usztasák, és brutális módon legyilkolták a menekülőket. A

11. Kép: Stari Brod emlékmű

nőket megerőszakolták, majd a holttesteket a folyóba dobták. A szobrok mellett egy emlékmúzeum és egy kápolna emlékeztet a szörnyű múltira, és mindez csak a 2008-ban jöhetett létre. Miki, nem is evez a közelébe. Látni se akarja.

Ma mindössze 16 kilométert evezünk, így egy negyed óra múlva fel is tűnik esti táborhelyünk, ami egy etno típusú kemping, a domboldalra meredeken felfutva. Hogy fogunk itt sátrat verni? Szerencsére az elsők között érkezünk, és a vízparthoz közel találunk egy parányi sík területet. Itt ütünk tanyát, majd amíg a helyi étteremben ebédelünk, sátrainkat

12. Kép: Kikötés az Etno kempingben

körülveszi a lengyel armada, a sátorkötelek egymásba érnek. Az étteremben nem kell sokat válogatnunk, mert csak „gulash” volt káposztasalátával, no meg csapolt sörrel. Konkurencia híján meg is kérték az árát. A délutáni szieszta a domb tetején töltjük Romiék és Deján társaságában, akik ott találtak némi sík területet. Újból előkerülnek a különféle nemzetek italai egy kóstoló erejéig. Van itt bolgár ánizs pálinka, szerb rakija, és magyar pálinka.

Este lengyel barátaink kezdenek gyülekezni a fedett terasz alatt, ahol hamarosan felhangzik a harmonika szó. Éppen sátrunk felé tartunk, amikor berángatnak minket is társaságba, más nációkkal egyetemben. Egy fiatal lengyelnek van születésnapja, őt ünnepeljük. Egymás után énekelik a különféle szláv dalokat, majd egyszer csak egy körtáncban találjuk magunkat. Esetlenül próbáljuk utánozni a kóló lépéseit, így jót mulatunk saját magunkon. Mikivel viszonylag korán ágyba kerülünk, a sátorból viszont még sokáig hallgatjuk, ahogy lengyel, szerb, bosnyák, horvát együtt dalolássza „Yugoslavia” című nótát.

21. Kép: Hajók a fővenyen, háttérben sátraink

22. Kép: Drina a kempingből fotózva

Stari Brod – Perućac

A mai 37 km evezésünk a Drina kanyonjáról szól. Végig lélegzetelállító sziklafalak között kanyargunk, melyekről néhol vízesések buknak alá. A folyó lassú, majd a Perućaci duzzasztó előtt tóvá szélesedve tulajdonképpen megáll. Kikötni szinte sehol sem lehet, így egyhuzamban 5,5 órát ülök a kajakban. Nézelődünk, fényképezünk, bár a párás és borús idő nem támogatja ilyen irányú elképzeléseinket. Mind ezek ellenére az elsők között érünk célba, pedig az utolsók között indultunk. Talán az utolsó 18 kilométeren feltámadó, viharos erejű szél hátráltatta a sporttársakat, míg mi Mikivel viszonylag jobb állóképességgel rendelkezünk a hosszú távú túrákon.

23. Kép: A reggeli indulás pillanatai

A vízszint reggelre jelentősen csökkent, így sárban dagonyázva indulunk reggel 8 körül, a szemerkélő esőn már meg sem lepődve. A kedvünk továbbra is jó. Sok a fotótéma, de a fények továbbra sem kedveznek. A folyó közepén egy kanyarban, a pár méteres szikla tetején egy kiülős pergola várja a látogatóit. Egyéni túrán bivak szállásnak igen extrém lehet, ha a kutyas is úgy akarja, aki egy pontonon pihenve őriz valamilyen halnevelde féleséget.

Az igazán varázslatos rész csak ezután kezdődik. Szűk sziklakapuk, öblök mélyén megbúvó vízesések, a magasból folyóba zúduló patakok. A sziklák oldalában mediterrán fenyők szökkenek szárba, a kevésbé meredek hegyoldalakon buja zöld erdők biztosítanak életteret a hangosan csicsergő madaraknak. 18 kilométerre járunk Perućactól, amikor gyanúsán fodrozódní kezd az addig tükör sima víz. Távolban már kis tarajok is feltűnnek. Itt jobbra kanyarodik a folyó, és a sziklafalak között folyásiránnyal szemben felerősödve süvít be

24. Kép: Pihenőhely a folyó közepén

25.. Kép: A Drina kanyonjában

a szél, a hullámok okozója. Innentől munkásabb szakasz veszi kezdetét, a fotózást is hanyagoljuk.

A Bajina Bašta-i vízerőmű tározójaként jött létre a felduzzasztott Perućac tó, amin kikötés előtt még áttevezünk. A környék népszerű üdülőhelye nem csak csodás adottságairól híres. Amikor karbantartási munkák miatt csökkentették a vízszintet, a part menti iszapban emberi csontvázakra bukkantak.

"Feltehetőleg annak a tömeggyilkosságnak az áldozatait találták meg, amelyet szerb rendőrök és katonák követtek el boszniai polgári lakosok ellen a boszniai háború kezdetén, 1992-ben Višegrad városában. A szerb fegyveresek a Perućac-tó felett néhány kilométerrel a Drinába dobták áldozataik holttestét. Višegrad több mint ezer muzulmán lakosa tűnt el

26.. Kép: Az öböl mélyén egy vízesés bújik meg

aközben, hogy a szerbek még abban az évben elfoglalták a várost. A Perućac-tónál 2001-ben kezdtek először feltárni egy tömegsírt. Koszovói albánok holttestét találták meg akkor. Az 50-60 holttestet a koszovói háború idején, 1999 áprilisában szállították oda egy hűtőkocsiban, feltehetőleg azért, hogy eltüntessék a bevonuló NATO-csapatok elől az albánok elleni szerb megtorló akciók nyomait. A tónál most júliusban elkezdett kutatás során tovább keresnek olyan csontvázakat is, amelyek esetleg meggyilkolt koszovói albánok maradványai." (Forrás: Hirado.hu/MTI; 2014)

1 km-re az erőmű előtt kötünk ki. Innen még 2,5 km a tábor, de szerencsére hű kísérelők a parton várnak az utánfutóval. Először még túl kell jutnunk a szerb határőrökön, akik a rámpa tetején várnak minket, hogy beléptessenek Szerbiába. Kajakot félrerakjuk, a mélyéből előkotorjuk a személyit, és megvárjuk, amíg mobil készülékükön lehúzzák iratunkat. Minden rendben, rakodhatjuk kajakjainkat az utánfutóra. Mivel elég korán érkezünk, így várnunk kell néhány sporttársra. Szálláshelyünk az erőmű alatt, egy sittlerakó területén van, elhagyott barakkok között. Azt gondoljuk, hogy valószínű az építkezés során lakhattak itt a munkások. A gaz nincs levágva, se víz, se mosdó. De még egy toi-toira se futotta. Azért valahogy elvagyunk. Főzünk egy jó sűrű paprikás krumplit, majd kicsit még beszélgetünk lefekvés előtt.

Peručac – Vrhpolje

27. Kép: Miki az erőmű alatt, kora reggel

Ébredés az elhagyott barakkok között elég szürreális élmény, viszont a grandiózus méretű duzzasztó látványa alulról meghökkentő. Gyors reggeli és sátorbontás után húzzuk le hajóinkat a rohanó víz partjára. Ma egy teljesen más nap vár ránk. 55 km, de végig gyors vízen. Fényképezésről szó sem lehet, végig koncentrálni kell, a folyó mondhatni vaddá vált. Gyakran eléri a WW I-II-es fokozatot, így kezdőknek innentől nem javasolt a túrázás, a kikötések nehezzé, és bonyolulttá válnak. Alattomos sziklák bújnak meg az örvénylő víz alatt, nagyon figyelni kell a folyó jeleire. Többször áthúzás közben próbálja kicsavarni kezemből a lapátot

28. Kép: A Drina Perućac alatt

egy-egy örvény. Pillanatokon belül kell döntést hozni a helyes útirány megválasztásáról. A táj is változott. Úgy érezzük magunkat, mintha az osztrák Duna legszebb szakaszain eveznék. (Schönglener hurkok)

29. Kép: Így érkezik az "éves" folyó a Drinába

Indulás után egyből egy 10 méteres gyönyörű vízesés alatt száguldunk. Itt érkezik a Drinába Szerbia legrövidebb folyója, az "éves folyó", a Vrelo. Nevét onnan kapta, hogy hossza a forrástól a végéig pont 365 méter, éppen annyi, ahány nap van egy évben. Vízhozama viszont nagy, így a folyóba érkezése is igen látványos. Bajina Bastát elhagyva magányos ház áll egy szikla tetején. Akkor vált világ szinten ismertté, amikor honfitársunk, Becker Irén egy csodálatos fotót jelentetett meg róla a National Geographicban. A házat még 1968-ban

30. Kép: Magányos ház a Drinán

építette néhány barát. Az anyagokat kajakokkal és egyéb kishajókkal juttatták el a sziklához. Ebben a kis házban született meg a "Drina" Kajakos Klub ötlete. A megárad folyó már hat alaklommal söpörte le a házat, de mindig felújították. Mai formájában 2011-től csodálhatjuk meg.

Pár kilométerrel lejjebb, szárazföldi kísérőink egy köves partról harsány kiabálással és integetéssel invitálnak kikötésre. A Parton üzemel a "Kod Ace" nevű büfé, ahol már jó pár

31. Kép: Pihenő a Rafting központnál

sporttársunk pihenget, és innen indulnak rafting I-es, valamint kajak túrák is. Kiszállunk hát, de mi inkább a velünk hozott finomságokat fogyasztjuk. Egy kis beszélgetés az ismerősökkel, majd indulunk is tovább az úticélunk felé. A víz és a táj változatlan, az időjárással sincs bajunk, élvezzük az evezést. A folyó gyönyörű tájakon kanyarog tovább. Amikor megérkezünk Vrhpolje partjaihoz, a kikötés komoly kihívás elé állít minket. Mivel ezt előre jelezték, hajóinkkal eltávolodunk egymástól, és úgy közelítjük meg a kiszálló helyet. Ez egy keskeny beton rámpát jelent, ami előtt olyan gyorsan folyik a víz, hogy felfele evezni itt képtelenség. Aki ezt elvéti, az már csak lejjebb tud valahol megállni. Ennek megfelelően, már a sólya előtt 45 fokos szögben felfelé állítom a hajó orrát, és időben, valamint olyan erővel kezdem meg a kifelé evezést, hogy a sodrással összehangolva éppen ott érjek partot, ahol a segítő arra vár, hogy elkapja a kajak orrát. Gyorsan kell kiszállni, és a hajót kiemelni, hogy az utánam jövő is biztonságba partot érjen. Mikivel ezt mind a ketten megoldjuk, de nem volt mindenki ilyen szerencsés.

A fű itt sincs levágva, és WC-vel is híján vagyunk. Van viszont egy kellemes étterem, víz fölé belógó terasszal, ahol igen finom cevapot kapunk. Jólakottan sikerül elég hosszan sztorizgatnunk lefekvés előtt.

32. Kép: Etno étterem a Drina partján

Vrhpolje - Mali Zvornik

33. Kép: Gyors indulás Vrhpolje partjainál

Szokásos már a napi rutin. Viszonylag korán kelek. Teát főzök, naplót írok, várom, hogy a többiek is ébredjenek. Reggelire hideget eszünk, majd sátorbontás közben elered az eső, így vizesen pakoljuk el házainkat. Romi megígéri, hogy a célállomáson majd kiteríti, áldjuk a nevét. Az indulás a rohanó vízbe nem sokkal könnyebb, mint a tegnapi kikötés, de ezt is rutinosan megoldjuk. A 48 kilométeres evezést az égi áldás kisebb vagy nagyobb intenzitással kíséri végig. Az út elején folytatódik a vadvizekre jellemző akadályverseny, figyelniük kell. Alacsonyabb zöld hegyek és mezők között haladunk már, az élet jegyei fel-feltűnnek a partokon. Hol egy-egy víkendház, hol hatalmas szemétkupac tűnik fel. Szépen haladunk egészen 28 km-en keresztül, majd Crnča környékén el kezd beállni a víz. Ez már a Zvorniki duzzasztó hatása. Itt elég sok evezős társat beérünk, kezdenek fáradni. Egy hatalmas balkanyar külső ívén Deján integet, mindenkit kikötésre biztatva. Biztos jól esne a szíverősítő - mert tuti erről szól a szíves vendéglátás -, még sincs kedvünk kikötni az esőben, inkább evezünk tovább. A folyó újra kiszélesedik, elterülő szigetek között kell megtalálni a helyes utat. A nádasokkal

34. Kép: Szemerklő esőben ereszkedve

szegélyezett partok új arcát mutatják a tóvá terebélyesedő folyónak. Akárcsak a Peruác tónál, itt is látszik az emberi jelenlét. Házak nyúlnak a víz fölé, a nádasok között horgászok várják a kapást. Az erőmű előtt egy félsziget nyúlik be a tóba, a kisebb hegy tetején egy étterem. Biztos szép lehet onnan a kilátás. A földnyelv elhagyása után feltűnik a duzzasztómű, és a félsziget másik oldalára épült Divič község, a kép közepén égnek törő minaretjével. Itt kell átvágni a másik oldalra, hogy megkeressük a kikötőhelyünket. A hajókat kiskocsira kötjük, majd 1,2 km hosszan húzzuk keresztül őket Mali Zvornik főutcáján. Vicces, ahogy autók és buszok tömege jön velünk szembe. Kiseb dugót okozunk, de mindenki türelmes. Vajon bemondták reggel a helyi rádióban, hogy délutántól kajakos konvoj fog közlekedési káoszt okozni?

Táborhelyünk a helyi sportpályán van, ahová elsőként érkezünk. A végre előbújó nap sugarainál ott száradnak sátraink kiterítve, illetve félig felállítva. Köszönjük Romi! Az egyesület vendégöltözőjében még meleg vízre is futja a 100 literes bojlerből. Ez az előnye, ha korán érkezel. Mali Zvornik egy tipikus kisváros, így kávézók és boltok is találhatóak a közelben, ami lehetőséget ad bevásárlásra, és egy kis ajándék beszerzésére. Miközben vásárolunk, újból leszakad az ég. Egy füstös kávézóban vészeljük át az özönvizet, ami egyben vécézési lehetőséget is biztosít. Mikor újra kisüt a nap Dejánék két nagy bográccsal jelennek meg. A város megvendégelt minket egy nagyon finom gulyásra, ami mellé lepényt és káposztasalátát kapunk. Teli hassal még beszélgetünk egy kicsit, majd időben nyugovóra térünk, azzal a tudattal, hogy holnap nem kell sehova sem rohannunk. A táv ugyanis csak 25 km, és a víz újra begyorsul.

Mali Zvornik - Loznica

35. Kép: A Drina Mali Zvornik felől

Reggel nem sietünk, mivel csak 20 km van erre a napra előírva, amiből később 25 lesz. Kényelmesen megvárjuk, amíg sátraink a kelő nap sugarainál megszáradnak. Ez idő alatt, egy hagymás babot készítek füstölt házi sonkával. Ma van Romi születésnapja, az ünneplést már korán megkezdjük. A sportcentrum és a folyó között húzódó szép kis sétány mellett sorakozó kukák bűzét felénk hordja a gyenge szellő. Sajnos ez is hozzá tartozik a balkáni kettős érzéshez. Környezettudatosság még ismeretlen kifejezés errefelé. Nem véletlen szerepel túra pólóinkon ciril betűkkel, az "*evezés egy tisztább folyóért*" felirat.

36. Kép: Elhagyott hídlábak, mint veszélyforrás

A Drina mindenhol szép, csak más-más arcát mutatja. A mai szakaszon újra jól "húz" a víz, de itt már szigeteket képez. A különböző ágak közül körültekintően kell kiválasztani a

megfelelőt. A folyó itt is tele van örvényekkel, valamint víz alatti sziklával, melyek néhol jókora hullámokat keltenek, ráadásul néhol zátonyok, illetve alacsony víz nehezíti a haladást. Többször találkozunk a mederben felejtett régi hídlábakkal, melyek a dél-szláv háború mementói. A napocska száz ágra süt, a hőmérséklet gyorsan emelkedik, jó kedvvel lapátolunk. Csupán 2 óra telik el, és már meg is érkezünk búcsú táborhelyünkre. Bár utolsónak érünk be, még csak dél van. A hajókat kipakoljuk, és leszereljük, majd közös erővel felrögzítjük őket a busz tetejére. Jó páran szervezeten ellátogatnak egy közeli öko faluba, mi folytattuk Romi ünneplését, aminek csúcspontjaként meghívjuk őket egy közeli étterembe vacsorázni. Amíg kellemesen elücsörgünk a teraszon, a nap bágyasztó hatására én be is szunnyadok kicsit.

Este a sátrak között folytatjuk a beszélgetést, ahol külföldi barátaink is meglátogatnak minket, hogy köszöntsék régi cimborájukat, Romit. Horvát barátaink egy tenyérnyi fa vágódeszkára kostolót készítettek ajándékba mindenféle finom disznóságból, amiből még másnap reggelre is futotta. Este 9 körül pihenünk el, és ezzel véget is ért a 24. Lim-Drina emléktúra.

37. Kép: Az utolsó sátorbontás - Loznica

A hazautazás / Loznica - Belgrád - Mohács - Velencei Tó

Sátrainkat még kicsit nedvesen pakoljuk el, de reggel 8-ra készen vagyunk az indulásra. Nem egyenesen Magyarországnak vesszük az irányt, mert a mi buszunk is húz egy szerb prikulicát (hajó szállító utánfutó), amit Belgrádnál kell leadnunk. A lengyelektől, néhány bolgár és román sporttárstól már Loznicai táborunknál elbúcsúzunk, a két busszal Belgrádba érkezőktől pedig a hajók lepakolása után köszönünk el. Jó néhány újabb vízitúrás barátunk lett a 10 nap alatt, akikkel remélhetőleg még találkozunk. A kapcsolattartásban addig is segítenek a közösségi oldalak.

Belgrádból utunk már Mohácsra vezet, amit csak a határ közelében, Csúza faluban szakítunk meg, hogy egy nagyon finom halászlevet fogyasszunk el, amit frissen készítenek bajai módra. Itt már majdnem mindenki magyarul beszél.

Mohácson átpakoljuk a két kajakot a saját autónkra, és elbúcsúzunk hű kísérőinktől, Katitól és Romitól, no és Betti kutyustól. Várhatóan csak rövid időre, mert egy közös Dráva túrát tervezünk (a nagy vízállás miatt később nem tudott megvalósulni) és hamarosan a TID-el is együtt hódítjuk meg az al-Dunát. A haza fele úton már a következő túrákat tervezzük. Elképzelésben nincs hiány. Otthon este 3/4 9-kor tudjuk lepakolni az autót, majd másnap kezdek neki a felszerelés rendezésének. Az élmény feldolgozása viszont még napokat vesz igénybe.

38. Kép: A fenséges Drina